

тировка/перевозка, tractor – тягач/трактор, locomotive – локомотив, freight – фрахт/груз и т.п.). Как показывает опыт работы, такая методика помогает овладеть терминами осознанно, углубляет общелингвистический кругозор студентов. Таким образом, основным при обучении профессиональной лексики выступает выбор наиболее часто используемой лексики, словообразование и сопоставления. Эти приемы дают возможность выяснить семантику слова и расширить профессиональный вокабуляр.

Каждая серия заданий помогает студентам активизировать и накапливать определенный лексический фонд, способствует развитию профессиональной компетенции, а также поисково-творческого потенциала будущих специалистов.

Соблюдение этапов формирования лексической компетенции создаёт благоприятные предпосылки для сознательного усвоения студентами иноязычной лексики как при обсуждении текстов профессионального направления, так и при разыгрывании учебных коммуникативных ситуаций. А применение интерактивных методов обучения на каждом этапе повышает эффективность и результативность обучения.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Борщовецька, В.Д. Етапи навчання студентів-економістів англійської фахової лексики з урахуванням їх когнітивних стратегій / В.Д. Борщовецька // Вісник КНЛУ. – 2002. – № 5. – 188 с.
2. Гринюк, Г.А., Семенчук, Ю.О. Етапи формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей / Г.А. Гринюк, Ю.О. Семенчук // "Іноземні мови" – № 1. – 2006. – С. 22-27.
3. Schmitt, N. Vocabulary in language teaching / N. Schmitt. – Cambridge: CUP, 2000. – 137 p.

УДК 37.091.3: 811.111

Гурінчук С.В.

УО КДЭТУТ, м. Київ, Україна

НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПОШУКИ ЕФЕКТИВНИХ ШЛЯХІВ

Сучасний етап розвитку суспільств демонструє чітку зорієнтованість на спілкування особистостей, під яким в освіті розуміють діалог різних культур. Спостерігається зсув проблем буття до полюсу культури, а в «розташуванні» духовних спектрів існує тенденція до зміщення і зближення культур, формується орієнтація соціуму на ідею взаєморозуміння і спілкування через епохи. Стрімке підвищення інтересу до вивчення іноземних мов в українському суспільстві було викликано розширенням міжнародних контактів громадян нашої держави, а також підвищенням «авторитету» володіння іноземною мовою у багатьох країнах – наших сусідах. Так, у Європі зміна ставлення молоді до вивчення іноземних мов відбулася ще в кінці минулого століття, що й ілюструється результатами опитувань, проведених серед молоді віком від 15 до 24 років у 12 країнах-членах Європейського Союзу в грудні 1999 року [1]. Більш ніж третє з п'яти (61%) молодих людей зізналися, що вважають уміння роз-

мовляти хоча б однією іноземною мовою (а краще двома) конче необхідним для своєї майбутньої професійної діяльності в сучасному суспільстві. Більш ніж третина (35%) вважали це корисним. І тільки 3% опитуваних мали сумніви в доцільності вивчення іноземних мов та 1% не мали власної думки щодо цього. Зазначені вище цифри та виділення Радою Європи компетенції «спілкування більш, ніж однією іноземною мовою», як складової «ключових» компетенцій для європейського рівня освіти [2, с. 5], а також виокремлення науковцями лінгвістичної і комунікативної компетенцій у якості необхідних складових підготовки студентів до успішної майбутньої професійної діяльності свідчать про те, що іноземна мова розглядається наразі ефективним засобом висококваліфікованої професійної діяльності та спілкування сучасного фахівця.

В Україні усвідомлення необхідності принципово нової якості підготовки спеціаліста до його майбутньої професійної діяльності знайшло своє втілення у Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті, де зазначається, що подальший «прогрес суспільства вже неможливий без прогресу людини» [3, с. 4], у Законі України «Про освіту», в якому завдання «всебічного розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства» стоїть поруч із завданнями збагачення «інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу» та «забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями» [4, с. 3] та в інших законодавчих актах.

Метою даної статті є аналіз існуючих у науковому обігу та висловлення власних поглядів на шляхи успішного навчання другої іноземної мови у контексті міжкультурної комунікації. *Об'єктом* нашого аналізу виступає змістове та операційне наповнення навчальної дисципліни «Друга іноземна мова» у немовних ВНЗ з урахуванням актуалізації проблем міжкультурного спілкування у світі (на прикладі іспанської мови як другої іноземної на основі вивчення англійської мови як першої іноземної). *Предметом* – визначення ефективних дидактичних умов навчання другої іноземної мови та шляхів використання практичного досвіду студента щодо опанування першої іноземної мови для підвищення якості професійної підготовки майбутнього фахівця.

Загальновідомо, що культура здатна розвиватися у діалозі з іншими цілісними, замкненими «у собі» культурами. Слід зазначити, що діалог у культурі – це не діалог різних точок зору, це діалог культур мислення, форм осмислення і розуміння дійсності. Саме в діалозі культур відбувається самодетермінація індивіда і формування потенційно-особливої і неповторної «культури» особистості. Проблема організації навчального процесу з опанування змістом другої іноземної мови (ДІМ) у вищих навчальних закладах не знайшла, на наш погляд, широкого обговорення у методичній літературі. Як свідчить її вивчення, розробці проблеми організації навчального процесу з опанування змістом другої іноземної мови найбільше уваги приділила російська школа науковців-методистів (Р.Ю. Барсук, О.М. Бердичевський, В.О. Горіна, Н.В. Звягіна, Б.А. Лапідус, Г.В. Рогова, Г.О. Солдатов). Зазначені вище науковці розглядали процес навчання ДІМ у порівнянні з першою іноземною та рідною (російською) мовами, досліджували умови навчання, питання організації курсу з ДІМ та експериментували з формами побудови нав-

чальних занять з метою підвищення їхньої ефективності. Однак, вплив та перенесення індивідуального стилю вивчення першої іноземної мови на процес опанування другою іноземною мовою, його особливостей на фоні діалогу культур залишаються ще недостатньо висвітленими у сучасних науково-теоретичних і узагальнюючо-практичних дослідженнях. У методиці викладання іноземної мови розглядалися питання викладання німецької мови як другої іноземної на базі англійської (Б.С. Лебединська, М.І. Реутов, Н.С. Форкун). Існування цілої низки зіставних досліджень цих мов пояснюється типологічною та історичною спорідненістю їхніх мовних систем. Наш аналіз свідчить, що нагальні проблеми методики викладання (організації навчального процесу) іспанської мови як другої іноземної мови на базі англійської не знайшли свого висвітлення у сучасному науково-теоретичному доробку педагогів вищої школи.

Організація та управління навчальним процесом з ДІМ представляє собою синтез науки, мистецтва та досвіду. В цьому контексті поняття «наука» виступає як конгломерат методики навчання ДІМ, лінгвістики, психології та педагогіки. В.М. Богородицька пропонує дві принципово різні схеми навчання ДІМ: 1) навчання без урахування лінгвістичного досвіду; 2) навчання з урахуванням лінгвістичного досвіду [5]. Використання лінгвістичного досвіду студента, на думку вченої, при вивченні другої іноземної мови пов'язане із загальною проблемою співвідношення мов у свідомості людини.

На наш погляд, для успішного навчання другої іноземної мови необхідне максимальне використання лінгвістичного досвіду студентів як рідномовного, так і досвід вивчення першої іноземної мови. Наявність такого досвіду, майстерне та творче його використання дозволяє створити широкий фон для зіставлення певних мовних явищ (граматичних і лексичних). Тому вивчення проблеми використання попереднього лінгвістичного досвіду студентів для організації навчального процесу з ДІМ є, на нашу думку, актуальним.

Як відомо, ефективність навчання граматики ДІМ також залежить від правильного відбору матеріалу. Принципи відбору активного граматичного мінімуму для ДІМ в методиці вже розроблено. Граматичний мінімум, як зазначає В.О. Горіна, має охоплювати (включати) всі значення відібраних мовних явищ, які необхідні мовцю для реальних ситуацій спілкування [6; 7]. При навчанні граматики ДІМ необхідно враховувати як позитивний, так і негативний вплив першої ІМ та рідної мови. Основною метою вивчення ДІМ повинно стати оволодіння іншомовною культурою, яка є складовою частиною світової культури і, трансформуючись через соціально-культурний та національно-специфічний аспекти культури, стає індивідуальною та особистісно-специфічною. Мета курсу навчальної дисципліни «Друга іноземна мова» визначає зміст навчання і насамперед відбір культурологічного матеріалу через:

- 1) визначення основних функцій буття та сфер дійсності у зіставленні національних культур;
- 2) зіставний аналіз семантичного поля, граматичних структур для реалізації в курсі ДІМ діалогу культур.

Вирішення цих питань визначає також характер допоміжних засобів навчання, ефективність застосування яких у більшості випадків залежить від

урахування рівня розвитку індивідуально-психологічних характеристик студентів, функціонування чи не-функціонування їхнього мислення, оперативної пам'яті, прогнозування, а також від перенесення індивідуального стилю вивчення першої іноземної мови на ДІМ. Визначення мети навчання ДІМ як оволодіння іншомовною культурою охоплює психологічний, соціальний, педагогічний, методичний аспекти і сприяє комплексному розв'язанню виховних завдань, що відображено в культурі спілкування, позитивному ставленні до культури народу, мова якого вивчається, і вихованні толерантності, колективізму як основних рис характеру. З метою переходу до інноваційних форм навчання виникає необхідність «інтегративних курсів» міжфункціонального характеру, які передбачають інтеграцію дисциплін, що працюють на домінуючу ідею, в єдиний комплекс. Такий підхід обумовлено зростанням інтересу до системного мислення і необхідністю вчити студента розглядати проблему комплексно. Б.А. Лапідус вказував, що теоретичний курс ДІМ повинен бути зіставним, і зіставлення слід проводити як з рідною мовою, так і з першою іноземною мовою. «Якщо зіставлення з рідною мовою безпосередньо готує до викладацької діяльності, то зіставлення з першою іноземною мовою дає можливість краще усвідомити об'єкт, тобто другу іноземну мову» [8, с. 162].

Автор підкреслює, що на початку курсу слід подавати короткий вступ до історії мови, який повинен допомогти студентам усвідомити сучасні закономірності та особливості мови, тенденції майбутнього розвитку, а також зв'язки ДІМ з першою іноземною мовою. Навчальний матеріал з фонетики та граматики слід подавати у зіставному плані з відповідними методичними поясненнями, висновками та рекомендаціями. В навчальному матеріалі з лексикології необхідно давати короткий огляд словотворення, етимологічну характеристику лексики та огляд лексикографії мови [8].

Студент, отримуючи нову інформацію з курсу, зіставляє її з отриманою інформацією з першої іноземної мови, порівнює окремі мовні явища, визначає спільні та відмінні риси і синтезує отриману інформацію в єдиний блок, який у перспективі знаходить відображення у практичній діяльності і переростає у набутий досвід. Великі зміни у навчальну діяльність приносять нові інформаційні технології, робота з інтернет-мережею.

У даній статті проаналізовано теоретичний доробок і узагальнено практичний досвід викладання другої іноземної мови з урахуванням актуалізації проблем міжкультурного спілкування у світі (на прикладі іспанської мови як другої іноземної на основі вивчення англійської мови як першої іноземної). Ефективними дидактичними умовами реалізації освітньо-виховного потенціалу іноземної мови у контексті міжкультурної комунікації визначено спрямування навчально-пізнавальної діяльності студентів на формування міжкультурної і соціокультурної компетенцій за допомогою змісту зазначеної навчальної дисципліни, засобів адекватного граматико-стилістичного оформлення думки, опанування словотвірними моделями як другої іноземної мови, так і першої іноземної мови разом із зіставним аналізом словотвірних можливостей рідної мови. Перспективи подальшого дослідження проблеми формування у студентів здатності до здійснення ефективної міжкультурної комунікації ми бачимо у розробці нових і

розвитку існуючих прийомів опанування змісту навчальної дисципліни ДІМ на основі зіставлення і подальшого аналізу функціональних особливостей іношомовної і рідномовної терміносистем різних полів професійної діяльності.

Нові концепції та методи інноваційного навчання вимагають також нової якості кваліфікації викладача. Наразі викладач не повинен виступати лише в ролі автономного джерела знань, а сприяти, допомагати навчальному процесу, в якому засвоєння знань, формування навичок, умінь і світогляду здійснюється у навчальній групі на базі взаємодії студентів і творення їхньої здатності до міжкультурної комунікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРЫ

1. Les jeunes Europeens en 1999, Commission of the European Communities [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.ccfs.se/source.php/87544/>. – Date of Access : 17.07.2013.
2. Language – a Key Competence for Europe [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.ccfs.se/source.php/67514/>. – Date of Access : 17.07.2013.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К., 2002. – 24 с.
4. Закон України «Про освіту» : За станом на 8 груд. 2006 р. / Верхов. Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. Вид – во, 2006. – 38, [2] с. – (Закони України).
5. Богородицкая, В.Н. Обучение второму иностранному языку в вузе (на материале видо-временных форм английского глагола): автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / В.Н. Богородицкая ; – М., 1974. – 21 с.
6. Горина, В.А. Принципы отбора активного грамматического минимума для второго иностранного языка / В.А. Горина // Сб. науч. тр. по методике преподавания иностранных языков. – М., 1974. – № 80. – С. 21 – 29.
7. Горина, В.А. Основные проблемы методики обучения грамматике второго иностранного языка / В.А. Горина. – М., 1976. – 118 с.
8. Лapidус, Б.А. Обучение второму иностранному языку как специальности / Б.А. Лapidус. – М.: Высшая школа, 1980. – 198 с.

*Иванова Н.А., Кравцова Л.И., Полищук Е.О.
УО БрГТУ, г. Брест, Республика Беларусь*

К ВОПРОСУ О ФОРМИРОВАНИИ НАВЫКОВ И УМЕНИЙ ВОСПРИЯТИЯ И ПОНИМАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧИ В РАМКАХ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Коммуникативная компетентность – это владение сложными коммуникативными навыками умениями, формирование адекватных умений в новых социальных структурах, знание культурных норм и ограничений в общении, обычаев, традиций и этикета в сфере общения. Коммуникативная компетентность – это обобщающее коммуникативное свойство личности, включающее в себя коммуникативные способности, знания, умения и навыки, чувственный и социальный опыт в сфере делового общения [1].

На сегодняшний день общепризнанным является тот факт, что от качества образовательной деятельности, от уровня образованности населения в значительной степени зависит способность страны сохранить свою независимость и быть конкурентоспособной в экономическом, социальном и культурном плане [4].